

ביקור ברפתים

השלשולים אצל העגלות

מדי שנה — בעיקר בעונת הסתיו ותחילת החורף — מרבים לשמוע, לראות וגם להריח את התחלואה הקרויה שלשולים. המחזה הבלתי מל-בב הזה חוזר שנה שנה, בחומרה או בחומרה רבה מאוד. יש משקים, והם לא מעטים, שהסכינו עם פגע זה והם שמחים כאשר אחוז התמותה פוחת מ-40 ל-20 או כאשר העגלות חולות ומב-ריאות. בתקופת הסיוט מוכנים רוב הבוקרים להטות אוזן לעצות וכן הם מרבים בקושיות, כאילו רק מהיום הם מטפלים בעגלות צעירות וכאילו מעולם לא שמעו ולא קראו מהי הדרך הנאותה לטפל בהן. משום-מה כל בוקר שמח, כש"מדביקים" שם למחלה, וככל ששם זה בלתי-רגיל ובלתי-מובן יותר — הרי זה משובח.

אם בעבר מתו עגלות מהתקפות של חיד-קים שונים, הרי בזמן האחרון נוספו לרשימת התוקפים גם וירוסים; ואם לגבי החידקים ודור-מיהם עוד פעלו החמרים האנטיביוטיים — הרי לגבי הווירוסים תועלתם מסופקת ביותר. העליות והירידות ב"מחלות הילדות", במש-קים שונים, חלות בעונות שונות ובמידה שונה של חריפות. העדר מחלות אלה במשקים אחרים, ואי-היכולת עד-כזה לזהות את הופעתן של מח-לות כגון אלה — לא עם משטר-אחזקה מיוחד ואף לא עם ניקיון, חיטוי ועוד — ודאי שהביאו את הבוקרים, את בעלי-המקצוע ואת הרופאים לידי מבוכה ואזלת-יד. כל מה שעושים בנוי על טיפול זה או אחר עם הופעת המחלה; וברוב המקרים, כאשר התוצאות מצערות, סופקים כפיים ומושכים בכתפיים, נוסח "כולהו מן אללה" (*).

בארץ אין עורכים מחקרים מסודרים ומקי-פים במידה מספקת, וזאת בגלל חוסר תקציבים, הגם שההפסד השנתי גדול ביותר. המשקים שלנו עדיין לא התארגנו כדי לממן מחקרים, אפילו כאשר הנזק הוא ברבבות לירות. עדיין סבורים הבוקרים, שכל זה הוא עניינם של הממשלה ושל משרד החקלאות. אנו עדים, אפוא, מדי שנה בשנה, להתרוצצות מבוהלת של רכזי הענף, דבר המסתיים על-הרוב בהזמנת תרופות בדוקות וש-

(* ערבית: כולו מאלוהים; כלומר — נזירה מן השמיים.

אינן בדוקות. עדיין אנו רואים, שנה-שנה, רופ-אים עייפים נלחמים בהפרעות אלו.

הגיע הזמן שהמשקים, לפחות המתקדמים, יביאו תושייה לעצמם ויממנו מחקרים יסודיים בנושאים אלו. אל יחכו לתוצאות מפליאות תוך שבוע-שבועיים. לפני החוקרים עבודה מייגעת ומאכזבת, אולי אף של שנים, עד שיעלה בידם לתת תשובה. תשובה לא תינתן כתוצאה מביקור-רים נדירים, או דחופים ותכופים במשק, ולא על-ידי העמדת פנים רציניות וקימוט מצח. הבעיה תמצא את פתרונה בעבודה שיטתית שקטה ומתוכננת.

ובינתיים, עד שהגאולה תבוא, נדמה לי שיש להתריע על אחד הנהגים שהשתרשו בארץ בשנים האחרונות, ואשר יש לו חסידים רבים, הבטוחים שבו ורק בו הגאולה. ארשה לעצמי, בתוך סבך אי-הוודאויות הקיים, להציע לבוק-רים לבטל את הנוהג של החזקת עגלות בחורף, בזמן הקור, על מפצמות. הצעתי היא כי נחזור מעט אחורנית וננהג כלהלן: החזקת הוולד עם אמו במשך 2—3 ימים מהולדתו, לאחר שנמצא שעטיני האם בריאים ושהוולד אמנם יונק; לקחת הוולד מהאם והגמעה בחלב חם עד גיל 4—5 שבועות; מכאן ואילך חומו של החלב פחות חשוב. אלה הלוקחים את הוולד מאמו מיד עם הוולדו — חייבים לתת לו במשך 3—4 ימים 20—25 ליטר קולסטרום בסה"כ, בעוד הקולוסטרום חם, ואחרי-כן ימשיכו כאמור לעיל.

והרי עוד פרטים, הנראים לי חשובים גם הם. בחדשי החורף יוחזקו הפרה היולדת והוולד שלה במקום חם, ללא רוח פרצים, לא על רצפת ביטון ערומה ולא על מפצמות, אלא על שכבת רפד גבוה (מעל לביטון). במקומות שהקור חזק או שקיימת זרימת אוויר קר (בשיפולי גבעות או הרים) יוחזקו הוולדות במקום סגור בכל ש-עות הקור. עגלים צעירים אינם מסוגלים לווסת כראוי את חום גופם; הם גם אינם יכולים לאכול כל-כך הרבה מזון-אנרגיה, כדי לספק את החום תמורת הנפסד מגופם, וכך הם מאבדים את כוח-ההתנגדות שלהם. אולי מוזר לומר זאת בארץ, אבל נדמה לי שרצוי לחזור לנוהג של ארצות קרות יותר ולסגור את דיר העגלות

של כל חברה וחברה, כלשונן וכרוחן. אין לקצץ בדרך העשייה והשמירה.

טוב להזכיר גם זאת: כאשר קר לעגלה, היא צורכת יותר מזון. אחזקת עגלות בתנאי קור מחייבת יותר מזון, כלומר הוצאות גדולות יותר והכנסה קטנה יותר. לכן נותנים את התחליף חם, מחזיקים עגלות במקום חם, מאוררים כאשר צריך, מרפדים כהלכה. אלה המגדלים לבשר לבן יכולים אפילו להתקין תאים, שהעגלות כמעט שלא יזוזו בהם; הם יכולים להחזיקן בחושך ולמנוע מהן תנועה. אוֹ-אז תשגנה העגלות משי קל רב יותר על אותה כמות תחליף ותגעה למשקל הרצוי בזמן קצר יותר.

אני בטוח, שאם הבוקרים יתנו תשומת-לב לבני-הבקר לפי אותם עקרונות המקובלים לגבי כל יונק — תיעלמנה צנצנות התרופות מארונותיהם ופחות מחטי מזרקים יינעצו בבשר העגלות. אולי אז נראה, גם בעונת החורף, פנים צוהלות יותר של בוקרים ורופאים. תמונה עגלות, אבל אולי לא תהיינה מגפות. גם כיום ידועים משקים רבים, שאינם יודעים מגיפות מהן, הטיפול בשלשולים בהם נדיר מאוד, וכל מקרה ומקרה נדון לגופו תוך התייעצות עם הרופא.

ננסה איפוא לתת לעגלות חום מספיק, נוסף על כל הכללים המוכרים.

רענן וולקני

היונקות באופן שבפנים יהיה חם כביום קיץ נעים, 23—25 מ"צ, יומם ולילה. זו טמפרטורה טובה ורצויה לגיל הרך. לכן אף טוב שהבוקר המטפל בבני-הבקר יתקין מדחום בדיר, וכן יסגור את הפרצים לשם שמירה על החום. אין לה-סס גם אם יש צורך להתקין מכשיר חימום כדוגמת האומנת בלול, שיחמם את הדיר. אין צורך בתוספת ניכרת של חום. את רובו ייצרו בני-הבקר עצמם; העיקר שלא יתפזר החום. בשעות היום אפשר לפתוח את הדיר ולאוררו. יש לדאוג, שהרפד יישאר יבש, ושהוא יוחלף כאשר ריה רקב עולה ממנו.

אמצעי אחר, העשוי לעזור ושעדיין אינו מקובל אצלנו, הוא מתן זריקות המכילות ויטמינים א' וד' מיד לאחר הולדת בן-הבקר. ממחר קרים מספר מסתבר, שתוספת ויטמינים אלה עשויה לשפר במידה רבה את העמידות בפני המחלות הנזכרות. אולי רצוי להזכיר כאן שבתחילת פייחלב מסוימים נכללים חמרים שונים, לרבות הוויטמינים הנ"ל, והודות להם פחותים מקרי השלשולים אצל אוכלי התחליפים — מאשר אצל מקבלי החלב המלא. לאלה מבין הבוקרים, שכבר עמדו על חשיבות התחליפים מבחינה כלכלית, רצוי להזכיר שתוצרים אלו הם פרי מחקר ממושך, וכי החברות המייצרות מפרטות את דרך הטיפול בעגלה ואת אופן הגשת התחליף. טוב שנדע, כי אין התחליפים דומים זה לזה בכול, וכי יש למלא בהקפדה אחר ההוראות